

рухомого складу, а саме: локомотивного парку, вантажних і пасажирських вагонів, дизель- і електропоїздів з підвищенням їх комфортності і сервісного обслуговування; збереження та нарощування потенціалу національної мережі залізничного транспорту, і посилення його ролі як однієї з базових галузей економіки України; зміцнення її позицій на ринку транспортних послуг, розробка та реалізація перспективних програм, які направлені на підвищення ефективності роботи; впровадження нових технологій і забезпечення конкурентоспроможності залізничного транспорту.

Література

1. Єдина транспортна система / [Соболев Ю. В., Дикань В. Л., Дейнека О. Г., Писаревський І. М., Позднякова Л. О.]. – Харків : Олант, 2002. – 287 с.
2. Управління залізничним транспортом / [Шамрай Д.О., Яновська Т.Г., Дорошенко М.В., Зеркалов Д.В.]; за ред. Зеркалова Д.В.]. – К. : Основа, 2004 – 351 с.
3. Про залізничний транспорт [Електронний ресурс] : закон України : [прийнято ВР 04,07,96 № 273/96]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
4. Транспортний комплекс України. Залізничний транспорт: проблеми та перспективи / [Юхновський І. Р., Лебеда Г. Б., Попова Г.І.]. – К., 2006. – 286 с.
5. Офіційний сайт Укрзалізниці. Сьогоднішня Укрзалізниці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uz.gov.ua/?m=all.structure.today&lng=uk>.

Надійшла 14.03.2010

УДК 338.2

Ю. В. ЯКОВЛЄВА

Українська інженерно-педагогічна академія, м. Артемівськ

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ МАШИНОБУДІВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Розглянуті основні методи управління машинобудівними підприємствами, виявлені напрямки їх вдосконалення, розроблено алгоритм та класифікацію оцінки окремих методів управління підприємством та персоналом. Розкриті позитивні сторони кожного з пропонувананих методів. Зроблені висновки щодо результатів використання кожного з етапів дослідження методів управління.

The peculiarities of the basic methods of management machine-building enterprises, found out directions of their perfection, it is developed algorithm and classification of estimation of separate methods of management an enterprise and personnel. Positive sides are exposed each of the offered methods. Conclusions are done in relation to the results of the use each of the stages of research of management methods.

Ключові слова: система управління, адміністративні, економічні, соціально-психологічні методи управління, комплексний підхід, машинобудівні підприємства.

Поліпшення галузевих показників виробництва ВВП свідчить про підвищення ефективності функціонування економіки України. Одне з перших місць в структурі виробництва України займає промисловість і, перш за все, машинобудування. Вітчизняна продукція машинобудівних підприємств є конкурентоздатною і тому її збільшення визначає масштаби виробництва сукупного національного продукту в державі в цілому. Для успішного розвитку цієї галузі необхідні досконалі методи управління її підприємствами, чому присвячена дана стаття.

У економічній літературі питанню вдосконалення методів управління машинобудівним підприємствам присвячена значна кількість наукових робіт, серед яких роботи Небієрідзе А. З. [1], Старікова О.А. [2], Маргишвілі Д. З. [3], Каниськіна Н. А. [4] та ін.

Проте у вказаних роботах відсутня єдність поглядів на систему управління підприємствами. Тому метою статті є, з урахуванням поглядів різних дослідників даної проблеми, розробка принципового алгоритму комплексного дослідження і класифікація методів управління машинобудівними підприємствами.

Проведенню успішного управління машинобудівними підприємствами протидіють невирішені проблеми галузі, до яких відносяться:

- наявність підвищеної конкуренції при реалізації продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- дефіцит оборотних коштів;
- фізичний і моральний знос основних фондів;
- неефективність діючих систем управління; дефіцит висококваліфікованих кадрів.

В той же час, вирішення вказаних вище проблем можливе при умілому поєднанні адміністративних, економічних і соціально-психологічних принципів в єдиній системі управління машинобудівними підприємствами, чому сприятиме розробка і практичне використання алгоритму класифікації і асиміляції різних методів управління.

Основними ознаками, що характеризують структуру і прогресивність створюваної системи

управління, є:

- етапність;
- комплексне поєднання способів управління;
- методологічний підхід і результативні показники оцінки моделі.

При поетапному створенні моделі враховані погляди окремих фахівців в цій області.

1 етап. Ефективному функціонуванню підприємства на ринку сприятиме наявність високого виробничого потенціалу, в системі якого важлива роль відводиться якості і чисельності персоналу, технічному оснащенню і виробничій потужності підприємства.

Досліджуючи дану проблему, Небієридзе А. З. виділив новий концептуальний підхід, який використовує ресурсний і результатний підходи:

- оцінка виробничого потенціалу підприємства на основі комплексного аналізу основних виробничих фондів і трудових ресурсів;
- оцінка виробничого потенціалу підприємства на основі комплексного аналізу виробничої потужності.

Результатний підхід в даному випадку заснований також на двох напрямках:

1. Оцінка ефективності використання ресурсів підприємства (основних виробничих засобів і трудових ресурсів).

2. Оцінка ефективності використання виробничої потужності підприємства [1].

Результати оцінки першого етапу дозволяють сформулювати узагальнюючий висновок про те, наскільки ефективно використовується виробничий потенціал підприємства. На основі цього висновку, залежно від причин відхилення від норми, приймаються відповідні заходи.

2 етап. Ефективність функціонування машинобудівних підприємств може бути підвищена на основі вдосконалення організаційної структури підприємства, яка повинна базуватися на наступних концептуальних підходах:

- забезпечення органічного сполучення процесів реформування форми власності і перебудови системи внутрішнього фірмового управління;
- комплексний системний підхід до процесу змін в організаційно-управлінському забезпеченні виробництва, який сприяє виконанню завдань стратегічного менеджменту;
- творення моделі взаємозв'язаної системи менеджменту і маркетингу;
- розробка нової організаційної структури, яка повинна базуватися на детальному стратегічному аналізі, що включає діагностику природи і всієї сукупності змін зовнішнього середовища; оцінку характеру існуючої реакції підприємства на ці зміни; виявлення можливостей підприємства щодо здійснення нової стратегії.

Результати оцінки другого етапу дозволять зробити вивід про те, наскільки існуюча організаційна структура підприємства відповідає вимогам зовнішнього середовища. Критеріями ефективності можуть послужити оптимізаційні економіко-математичні моделі, на основі аналізу яких обчислюється кількість рівнів управління і кількість зв'язків підлеглості.

3 етап. Оцінка параметрів третього етапу повинна проводитися спільно з оцінкою другого етапу. Враховуючи важливість маркетингу в діяльності машинобудівних підприємств, процес реорганізації підприємства необхідно проводити з переорієнтацією фірми на маркетингову діяльність.

У дослідженнях Старікова А. А. в області маркетингу як концептуальна основа для вдосконалення системи управління машинобудівним підприємством виділений інтегрований маркетинг і модель програми підвищення конкурентоспроможності машинобудівного підприємства [2].

Результати оцінки третього етапу дозволяють сформулювати цілі і завдання функціональних підрозділів підприємства з урахуванням умов, які на даний момент диктує ринок.

4 етап. Ефективне управління здійснюється при якіснішому виконанні функцій менеджменту, тому центральне місце тут відведене плануванню. Сучасним і актуальним методом планування виступає процес бюджетування.

Процес бюджетування машинобудівних підприємств, як відзначає Маргішвілі Д. З., повинен складатися з наступних етапів:

- розробка, коректування і затвердження бюджетів;
- збір фактичних бюджетних даних;
- поточний план-фактний контроль виконання бюджетів;
- аналіз план-фактних відхилень, виявлення причин; коректування бюджетів [3].

Результатом оцінки четвертого етапу є визначення додаткових потреб фінансування, об'ємів реалізації продукції, що виникають в результаті збільшення.

5 етап. Серед перспективних методів управління підприємством необхідно виділяти також систему менеджменту якості, яка є невід'ємною підсистемою управління підприємством. Управління якістю передбачає методи і види діяльності оперативного характеру, що використовуються для виконання вимог до якості. Управління якістю в трактуванні стандартів ISO направлене на усунення причин незадовільного функціонування процесів в системі якості.

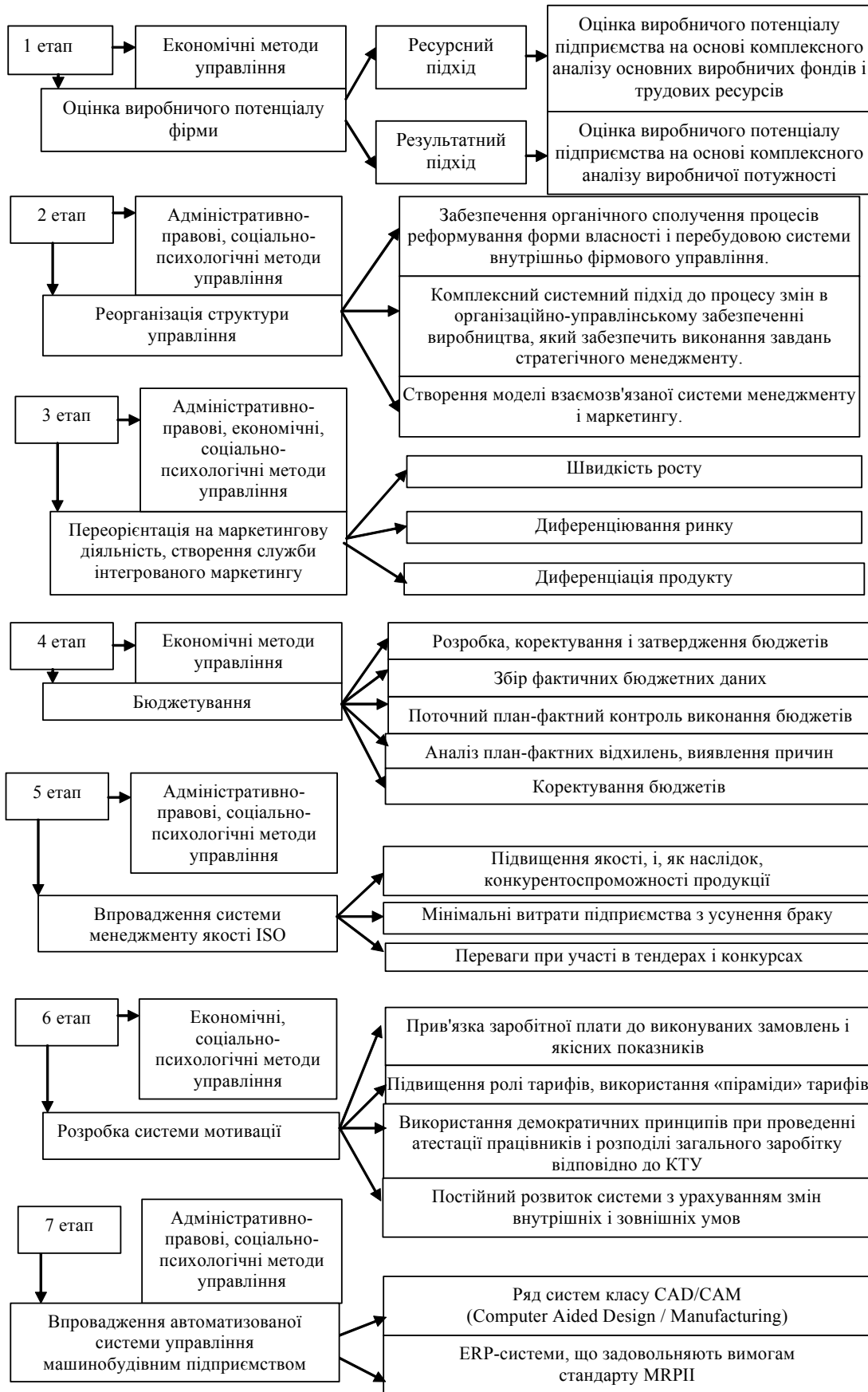

Рис. 1. Принципіальний алгоритм класифікації та оцінки методів управління машинобудівними підприємствами

Основними перевагами створення і сертифікації управління якістю є: рівень якості, і, як наслідок, конкурентоспроможності продукції; в результаті підвищення якості попереджається поява браку на ранніх

стадіях, і, відповідно зводяться до мінімуму витрати підприємства по усуненню браку, що позитивно позначається на собівартості продукції; збільшення доходів; розширення ринків збуту продукції; переваги при участі в тендерах і конкурсах, оскільки однією їх конкурентоздатних умов виробництва є наявність сертифікату ISO.

Результатом оцінки п'ятого етапу є визначення рівня відповідності конкурентоспроможності продукцію запланованому рівню.

6 етап. При дослідженні проблеми організації управління машинобудівним підприємством Каниськін М.О. розробив систему мотивації, в основі якої лежать наступні принципи: прив'язка заробітної плати до виконуваних замовлень і якісних показників; підвищення ролі тарифів, використання «піраміди» тарифів; використання демократичних принципів при проведенні атестації працівників і розподілі загального заробітку відповідно до КТУ (по суті це застосування артільного принципу або японського «колективізму»); постійний розвиток системи з урахуванням змін внутрішніх і зовнішніх умов.

Як складовий елемент системи розроблена оригінальна тарифна сітка, у якій дві важливі особливості: фахівець не може отримувати менше самого висококваліфікованого робочого; фахівець може істотно збільшити свій заробіток, продовжуючи виконувати свої основні обов'язки і не стаючи керівником [4].

Результатом оцінки шостого етапу є вдосконалення наявної системи мотивації.

7 етап. Розвиваючись з часом, приділяючи увагу перспективним новинкам в області управління і технології, особливої уваги заслуговує автоматизація управління машинобудівним підприємством. Для машинобудівних підприємств це, перш за все, управління інформаційною підтримкою життєвого циклу виробів (CALS), використання методів управління ресурсами підприємства, закладеними в стандарті MRPII, застосування методів фінансового планування, перехід на процесний підхід до управління. Реалізацію даних методів практично неможливо представити без сучасних інформаційних систем. Побудова ефективної системи управління на основі названих вище інформаційних систем можлива тільки при їх тісній інтеграції між собою і формуванні єдиного інформаційного простору підприємства [5].

Отже, використовуючи розкриті вище принципи класифікації і інтегруючи відомі методи управління і їх результуючі показники, на рис. 1 представлений запропонований алгоритм комплексної системи управління машинобудівним підприємством.

Таким чином, на підставі проведених теоретичних досліджень зроблені наступні висновки:

- виявлені основні напрями вдосконалення методів управління машинобудівними підприємствами;
- розроблений алгоритм класифікації і оцінки окремих методів управління підприємством і персоналом;
- розкриті позитивні сторони кожного з запропонованих методів;
- виявлена роль машинобудівних підприємств в промисловості України.

Отримані результати дозволяють виявити перспективні напрями досліджень методів управління підприємств машинобудівної галузі шляхом визначення закономірностей їх розвитку з відповідним мотивуванням ефективного використання персоналу.

Література

1. Небиеридзе А.З. Разработка механизма оценки производственного потенциала машиностроительного предприятия: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. наук : спец. 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами – промышленность) / А.З. Небиеридзе. – Москва, 2008. – 26 с.
2. Стариков А. А. Интегрированный маркетинг как основа совершенствования системы управления машиностроительным холдингом: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством (маркетинг) / А.А. Стариков. – Москва, 2006. – 25 с.
3. Маргишвили Д. С. Формирование системы бюджетирования в управлении промышленными предприятиями (на примере предприятий машиностроения): Автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами – промышленность) / Д.С. Маргишвили. – 2009. – 22 с.
4. Канискин Н.А. «Организация управления машиностроительным предприятием» (на примере ОАО «ЭЛСИБ»): Автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами – промышленность) / Н.А. Канискин. – Новосибирск, 2003. – 18 с.
5. Консалтинг и внедрение систем управления предприятием. Построение единой информационной системы управления машиностроительным предприятием на основе интеграции ERP-системы с системами инженерной подготовки производства [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.andproject.ru/info/2008/june08/ax_cad/

Надійшла 14.03.2010